EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2018.3.7.
COM(2018) 120 final

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANKNAK ÉS AZ EURÓCSOPORTNAK

2018. évi európai szemeszter: Az 1176/2011/EU rendelet szerinti értékelés a strukturális reformok terén elért haladásról, a makrogazdasági egyensúlyhiány megelőzéséről és korrekciójáról, továbbá a részletes vizsgálatok eredményeiről

{SWD(2018) 200-226}

1. BEVEZETÉS

Az európai gazdaság növekedése az elmúlt évtizedre visszatekintve most a legmagasabb. Az éves GDP-növekedés tavaly tízéves csúcsértéket ért el, és a beruházási kedv élénkül. A pozitív gazdasági kilátásokhoz tartozik a munkaerőpiac és a szociális helyzet javulása. A foglalkoztatás rekordszintre került, jelenleg 236,3 millió embernek van munkája az Unióban. A munkanélküliségi ráta nagyjából a válság előtti szintre került vissza. A munkaerőpiac további élénkülésével kedvezőbbé válnak a jövedelmi kilátások is. Az államháztartási helyzet folyamatosan javul. A 2017-ben elért 2,4 %-os reálnövekedéssel az Unió és az euróövezet gazdasága túlteljesítette a korábbi várakozásokat, és teljes mértékben hozzájárul az erőteljes globális gazdasági növekedéshez.

A gazdasági hangulatra és a belső keresletre vonatkozó pozitív előrejelzések alapján számolni lehet e lendület fennmaradásával[1]**.** Az előrejelzések szerint az euróövezeti és az uniós GDP növekedése 2018-ban 2,3 % lesz, majd ezt követően 2019-ben némileg mérséklődik, 2,0 %-ra. Ugyanakkor számos kockázat továbbra is fennáll, amely mindenekelőtt a pénzügyi piacokról ered, ahol az eszközök túlértékelése következtében kevésbé kedvező finanszírozási feltételek alakulhatnak ki. Kockázatok kapcsolódnak emellett az Egyesült Királyság Unióból való kilépésével kapcsolatos tárgyalások kimeneteléhez, valamint a geopolitikai feszültségekhez és a belföldre koncentráló politikák előtérbe kerüléséhez.

A kedvező feltételek lehetőséget adnak az európai gazdaságok alapjainak további erősítéséhez. A fennálló kockázatok azonban arra utalnak, hogy ez szükségszerűség is, és a válságból eredő leglényegesebb problémák felszámolása érdekében további erőfeszítéseket kell tennünk. Egyes tagállamokban továbbra is magas a vállalatok, a háztartások és az állam adósságállománya. Emellett a gazdaság bővülése nem volt egyforma a tagállamok között és a tagállamokon belül, és időbe telik, amíg Európa valamennyi részén egyenlő mértékben érzékelhető lesz. 18 millió ember még mindig munkát keres, és egyes országokban változatlanul kiemelkedően magas az ifjúsági és a tartós munkanélküliség aránya. A háztartások rendelkezésre álló jövedelme még nem minden tagállamban haladja meg a válság előtti szintet. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya pedig épp csak visszakerült a válság előtti szintre. Újra megkezdődött a gazdasági és társadalmi konvergenciafolyamat, ugyanakkor egyes országok esetében a strukturális hiányosságok korlátozzák a növekedési potenciált és a jövőbeli sokkok kezelésére irányuló kapacitást. Ugyanakkor a technológiai fejlődés ösztönzi a gazdaságokat az innovációban rejlő lehetőségek kiaknázására, és biztosítja, hogy társadalmaink inkluzivitása fennmaradjon. Itt az ideje annak, hogy végrehajtsuk az európai gazdaságok ellenálló képességének fokozásához és az inkluzívabb növekedés megvalósításához szükséges reformokat.

Az európai szemeszter – változatlanul a beruházás, a strukturális reformok és a felelősségteljes fiskális politika alkotta bűvös háromszögre összpontosítva – továbbra is iránymutatást nyújt a tagállamoknak a szükséges reformok megvalósításához. A 2018. évi éves növekedési jelentés ilyen gazdasági iránymutatásként szolgál a tagállamok számára Juncker elnök 2018. évi, az Unió helyzetéről szóló beszédével összhangban. Az euróövezet 2018. évi gazdaságpolitikájára vonatkozó ajánlás[2] hangsúlyozza, hogy a minőségi munkahelyek létrehozását, a társadalmi méltányosságot, az egyensúly helyreállítását és a

[1] Lásd a 2018. téli európai gazdasági előrejelzést.

[2] A Tanács 2018. január 23-án elfogadta az euróövezetre vonatkozó ajánlást. Az ajánlás általános iránymutatást ad az euróövezet és tagállamai számára a fő gazdasági és pénzügyi kihívások kezeléséhez, és fontos szerepet tölt be az euróövezeti tagállamoknak szóló országspecifikus ajánlások kibocsátásához vezető folyamatban.

konvergenciát, a beruházások élénkítését, az államháztartás minőségének javítását, a bankunió, valamint a tőkepiaci unió kiteljesítését, és a gazdasági és monetáris unió elmélyítését elősegítő reformokra van szükség. Az ajánlás felszólít továbbá az agresszív adótervezés felszámolására. Ugyanakkor ösztönzi a tagállamokat arra, hogy azokat a reformokat helyezzék előtérbe, amelyek fokozzák a termelékenységet és a növekedési potenciált, javítják az intézményi és üzleti környezetet, felszámolják a beruházási szűk keresztmetszeteket és előmozdítják az innovációt, támogatják a minőségi munkahelyek létrehozását és csökkentik az egyenlőtlenséget. A folyófizetésimérleg-hiánnyal vagy magas külső adósságállománnyal rendelkező tagállamoknak emellett törekedniük kell a fajlagos munkaköltségek kordában tartására és versenyképességük fokozására, míg a nagy folyófizetésimérleg-többlettel rendelkező tagállamoknak meg kell teremteniük a feltételeket ahhoz, hogy – a szociális partnerek szerepének figyelembevételével – előmozdítsák a bérnövekedést, és a növekedési potenciál, valamint a belső kereslet támogatása érdekében ösztönözzék a beruházásokat.

Az idei évben az európai szemeszter kibővült a szociális jogok európai pilléréhez tartozó szempontokkal. A pillér létrehozását 2017 novemberében hirdette ki az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság a tisztességes munkafeltételek és a növekedés témájában szervezett göteborgi szociális csúcstalálkozón. A 2018. évi éves növekedési jelentés legfontosabb üzenete, hogy az uniós munka- és életkörülmények javítását célzó konvergenciafolyamat megújításához meg kell valósítani a pillérhez kapcsolódó célkitűzéseket. Ehhez méltányos és jól működő munkaerőpiacokra, valamint korszerű oktatási-képzési rendszerekre van szükség, amelyek a munkaerőpiaci igényekhez jobban igazodó készségekkel vértezik fel az embereket. Ezt fenntartható és megfelelő szociális védelmi rendszerekkel kell alátámasztani. A ma közzétett országjelentések áttekintést adnak arról, hogy a tagállamok milyen eredményeket értek el a pillér három dimenziója – az esélyegyenlőség és a munkaerőpiacra való belépés, a méltányos munkakörülmények, valamint a szociális védelem és a társadalmi befogadás tekintetében. A megfelelő készségek biztosítása, a nemek tartósan eltérő foglalkoztatási aránya, a jelentős munkaerőpiaci szegmentáció és a dolgozói szegénység kockázatának fennállása, a szociális juttatások szegénységcsökkentésre gyakorolt csekély hatása, a lanyha bérnövekedés és a nem hatékony szociális párbeszéd olyan területek, amelyek egyes tagállamokban komoly problémát jelentenek. A tagállami teljesítmények összehasonlító elemzése céljából az országjelentések figyelembe vették a munkanélküli-járadékok, az aktív munkaerőpiaci intézkedések és a minimálbér tekintetében végzett összehasonlító teljesítményértékelést is.

A ma közzétett országjelentések alkotják majd a Bizottság által tavasszal készítendő következő országspecifikus ajánlások alapját. A 27 országjelentés[3] áttekinti a tagállamok gazdasági és társadalmi fejlődését, kihívásait és lehetőségeit. A riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentést követően a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás során számos részletes vizsgálatra került sor, és e vizsgálatok következtetései Bulgária, Horvátország, Ciprus, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Hollandia, Portugália, Szlovénia, Spanyolország és Svédország esetében a jelentések szerves részét képezik. Az országjelentések áttekintik az országspecifikus ajánlások végrehajtásában az évek során elért eredményeket is, mégpedig – az európai szemeszter jelenlegi ciklusához hasonlóan – többéves perspektívából, hogy figyelembe vegyék a kritikus fontosságú reformok teljes körű végrehajtásához szükséges időt. Végül, de nem utolsósorban az országjelentések nyomon követik az Európa 2020 stratégia célkitűzései terén elért eredményeket.

[3] Görögországra vonatkozóan nem készült országjelentés, mert az Európai Stabilitási Mechanizmus keretében biztosított makrogazdasági kiigazítási program hatálya alá tartozik.

2. AZ ORSZÁGSPECIFIKUS AJÁNLÁSOK TERÉN TETT ELŐRELÉPÉS

A tagállamok folytatják az előrehaladást a Tanács által az európai szemeszter keretében elfogadott országspecifikus ajánlások végrehajtása terén. A 2017. májusi helyzetfelméréssel összehasonlítva a reformok végrehajtásának üteme kismértékben mindenhol nőtt[4]. Ez bizakodásra ad okot, és tükrözi, hogy fontos reformok bevezetésére került sor, amelyek végrehajtásához azonban egyes esetekben a tervezettnél hosszabb időre van szükség. Az európai szemeszter 2011. évi kezdete óta a tagállamok az ajánlások több mint kétharmada esetében legalább némi haladást értek el.

A reformok végrehajtása egyes kulcsfontosságú területeken stabilan halad. Az európai szemeszter 2011. évi elindítása óta a tagállamok a legnagyobb haladást a pénzügyi szolgáltatások, a fiskális politika és a költségvetési irányítás terén érték el. Ez jelzi, hogy a gazdasági és pénzügyi válságot követően kiemelt fontosságú volt az államháztartás és a pénzügyi ágazat stabilizálása. Jelentős előrelépést sikerült elérni a finanszírozáshoz való hozzáférés javításával, a foglalkoztatásvédelmi jogszabályokkal és a munkaszerződésekre vonatkozó keretszabályozással összefüggésben. Nem ilyen látványos a haladás azonban az adóalapok szélesítése vagy a közlekedés terén. Számos tagállamban lassú az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságával, többek között a nyugdíjakkal kapcsolatos jelentős problémák kezelésében való előrelépés. Az üzleti környezet javítását célzó szabályozási reformokra mindenekelőtt azokban a tagállamokban került sor, amelyekben erre a legnagyobb szükség volt. E reformok hozzájárultak a vállalkozásalapítás adminisztratív akadályainak lebontásához. Mindazonáltal a vállalkozói szféra sok tagállamban még mindig gyenge. A kkv-k bankhitelekhez és -kölcsönökhöz való hozzáférése javult, de az Unió számos területén még mindig nem áll rendelkezésre elegendő kockázati tőke. A közbeszerzések terén is számottevő javulásról lehet beszámolni. A szolgáltatások piacán azonban sajnálatosan lassú a reformok üteme, különösen ami az üzleti szolgáltatásokat, az építőipart és az ingatlanszektort illeti.

A tagállamok előrelépést értek el az Európa 2020 stratégia[5] keretében nyolc évvel ezelőtt megállapított céljaik megvalósítása terén. Összességében az Unió közelebb került az oktatással, az energiaüggyel, az éghajlatváltozással és a foglalkoztatással összefüggő céljaihoz. 14 tagállamban már megvalósult a korai iskolaelhagyók arányának csökkentése és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése tekintetében kitűzött nemzeti cél. 11 tagállam elérte megújulóenergia-célkitűzését. A 2020-ra elérendő 75 %-os uniós foglalkoztatási arányra vonatkozó célkitűzés megvalósítása jó úton halad, feltételezve, hogy a jelenlegi tendencia folytatódik, és mivel hét tagállam már teljesítette nemzeti célkitűzését. A válság foglalkoztatásra gyakorolt súlyos hatását tekintve ez figyelemre méltó eredmény. Megjegyzendő, hogy a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma 2012-ben tetőzött, azóta pedig körülbelül a válság előtti szintre esett vissza, ezért nem valószínű, hogy 2020-ban megvalósul a legalább 20 millió ember szegénységből való kiemelésére vonatkozó cél. Még nincs elérhető közelségben a K+F beruházásoknak a GDP 3 %-ára való növelésével kapcsolatos cél sem, de mindent meg kell tenni ahhoz, hogy időben

[4] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak: 2017. évi európai szemeszter: országspecifikus ajánlások (COM(2017) 500 final).

[5] E célkitűzések közé tartoznak a következők: a 20–64 év közötti lakosság foglalkoztatási rátájának legalább 75 %-ra való növelése, a K+F beruházások növelése a GDP 3 %-ára, az üvegházhatásúgáz-kibocsátások legalább 20 %-os csökkentése, a végső energiafogyasztáson belül a megújuló energiaforrások arányának 20 %-ra történő növelése és az energiahatékonyság 20 %-os javítása, a korai iskolaelhagyók arányának 10 % alá szorítása, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának legalább 40 %-ra való növelése a 30–34 éves korosztály körében, valamint legalább 20 millió ember kiemelése a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek köréből.

megvalósítható legyen[6]. A 2. függelék áttekintést ad az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek elérése terén elért eredményekről.

A tagállami reformok végrehajtását uniós eszközök segítik. A strukturálisreform-támogató program keretében kérésre gyakorlati technikai támogatás nyújtható valamennyi uniós tagállam számára a reformok kidolgozásához és végrehajtásához, különösen az európai szemeszter keretében kibocsátott ajánlásokra[7] adott válaszintézkedésekhez kapcsolódva. Az uniós költségvetés – többek között az európai strukturális és beruházási alapokon keresztül – hathatós eszköznek bizonyul a kohézióra, az oktatásra és képzésre, a hálózatépítésre (többek között az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz keretében a közlekedésre, az energiaügyre és a digitális infrastruktúrára), az innovációra, a környezetvédelemre és a kkv-k támogatására irányuló beruházások ösztönzése terén. Az említett alapok az előzetes feltételek révén jelentős mértékben hozzájárultak a beruházási környezet javításához is. A Bizottság 2017-ben befejezte a feltételek teljesítésének értékelését; azt a néhány esetet, amikor nemteljesítést állapítottak meg, nyomon követik. Az Európai Stratégiai Beruházási Alap fontos szerepet játszik a magánberuházások mozgósításában, és megmutatta, hogy az uniós költségvetés gyorsan reagálni tud a kihívásokra, és jelentős multiplikátorhatást tud gyakorolni[8].

A gazdasági és monetáris unió elmélyítésére irányuló, 2017. december 6-án előterjesztett intézkedéscsomag részeként a Bizottság javaslatot tett egy, a reformok végrehajtását elősegítő eszköz létrehozására, a 2020 utáni nemzeti reformok támogatásának további megerősítéséhez. [9] Javasolta továbbá egy kísérleti szakasz elindítását 2020-ig. A Bizottság a reformok végrehajtását elősegítő ezen új eszközzel kapcsolatos részletes elképzeléseit a 2020 utáni többéves pénzügyi keretre vonatkozó javaslatai részeként kívánja bemutatni.

3. A MAKROGAZDASÁGI EGYENSÚLYHIÁNYOK KEZELÉSE

A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás célja a potenciálisan káros makrogazdasági egyensúlyhiányok kialakulásának megakadályozása, és – ahol ilyen egyensúlyhiányt állapítottak meg – annak biztosítása, hogy az érintett tagállamok megfelelő intézkedéseket tegyenek azok kiigazítására. A káros makrogazdasági egyensúlyhiányok hátrányosan befolyásolhatják a gazdasági stabilitást egy adott tagállamban, az euróövezetben és az EU egészében. Ezért fontos időben történő és eredményes megszüntetésük. A részletes vizsgálatok átfogó elemzést adnak a tagállamokban fennálló egyensúlyhiányról, ami lehetővé teszi a fennmaradó sebezhetőségek azonosítását, továbbá az európai szemeszter szélesebb összefüggésében a még meglévő szakpolitikai hiányosságok azonosítását.

---

[6] Az adatok referenciaéve 2016.

[7] A strukturálisreform-támogató programból nyújtandó technikai támogatás iránti igény lényegesen meghaladta a 2017-ben és 2018-ban rendelkezésre álló eszközöket. A 2017. évi strukturálisreform-támogató program keretében több mint tíz tagállamból 150-nél több projekt került kiválasztásra támogatás céljából. Ma elfogadásra került a 2018. évi strukturálisreform-támogató programra vonatkozó finanszírozási határozat, amelynek keretében a Strukturálisreform-támogató Szolgálat több mint húsz tagállamnak biztosít támogatást 140-nél több projekthez, az európai szemeszter vagy más uniós szintű szakpolitikai kezdeményezések, például az egységes piaci stratégia, a digitális tartalmak egységes piaca, az energiaunió, a tőkepiaci unió és a szociális jogok európai pillére szempontjából releváns reformok végrehajtásához.

8 2018 februárjáig az Európai Stratégiai Beruházási Alap összesen 264,3 milliárd EUR értékű beruházás megindításához járult hozzá.

[9] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak és az Európai Központi Banknak: Az euróövezeti stabilitást szolgáló, uniós jogi keretbe foglalt új költségvetési eszközök (COM(2017) 822).

A riasztási mechanizmus keretében készült 2018. évi jelentés szerint 12 tagállam esetében indokolt a makrogazdasági egyensúlyhiányok részletes vizsgálata. A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás kapcsán 2017-ben e tagállamok mindegyikénél egyensúlyhiányt vagy túlzott egyensúlyhiányt állapítottak meg. Ezt a kategorizálást a riasztási mechanizmus keretében készült jelentésre vonatkozó következtetéseiben a Tanács is megerősítette[10]. Az előző évekhez hasonlóan az országjelentések elemzik a makrogazdasági fejleményeket, az egyensúlyhiányok megszüntetését és a releváns szakpolitikai ajánlásokhoz[11] kapcsolódva hozott intézkedések terén elért haladást, figyelembe véve a határokon átnyúló vonatkozásokat is.

A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás keretében végrehajtott strukturális reformok előkészítették az utat az egyensúly helyreállításához. A jelenlegi kedvező gazdasági dinamikát fel kell használni e reformok határozott folytatására. A gazdaságélénkülés csak akkor tud hozzájárulni az egyensúlyhiányok tartós megszüntetéséhez, ha folytatódnak a versenyképesség, az ellenálló képesség és a növekedési potenciál fokozásának támogatására irányuló reformok. A kedvező konjunkturális körülményekre tekintettel valamennyi tagállamnak előtérbe kell helyeznie azokat a reformokat, amelyek fokozzák növekedési potenciáljukat, javítják az intézményi és az üzleti környezetet, megszüntetik a beruházási szűk keresztmetszeteket, ösztönzik a minőségi munkahelyek létrehozását és csökkentik az egyenlőtlenséget.

3.1. Az EU és az euróövezet egyensúlyának helyreállítása

A reformoknak és a gazdaság bővülésének köszönhetően jól halad a makrogazdasági egyensúlyhiányok megszüntetése. Mindazonáltal továbbra is vannak sebezhetőségi gócok, és új kockázatok is keletkeznek. Nem volt egyenletes a külső egyensúlyhiány kezelése terén elért előrelépés: a nagy folyófizetésimérleg-hiányok megszűntek, de a nagy folyófizetésimérleg-többletek fennmaradtak. Az állományi mutatókat érintő egyensúlyhiányok – mindenekelőtt a magán- és az államadósságszint – kiigazítása a nominális növekedésnek köszönhetően folyamatban van, de az előrelépés nem egyenletes. A nettó külföldi kötelezettségállomány számos tagállamban változatlanul magas. Tekintettel arra, hogy az állományi mutatókat érintő belső és külső egyensúlyhiányok csak lassan szűnnek meg, számos tagállamban kockázatok forrásai maradnak. A lakásárak esetleges túlhevülésére utaló jelek mutatkoznak különösen azokban az országokban, amelyekben jelenleg nem áll fenn egyensúlyhiány.

Az elmúlt években az euróövezet egészét tekintve jelentősen nőtt a folyó fizetési mérleg többlete. Az euróövezeti folyó fizetési mérleg stabilizálódott és az előrejelzés szerint 2019-ig a GDP 3 %-a körül marad. Ez a jelentős többlet az aggregált kereslet gyengeségeit tükrözi, többek között a 2009 óta a potenciáljától elmaradó gazdasági teljesítménnyel összekapcsolódó lanyha bérnövekedést. Bár az előrejelzés szerint 2018-ban pozitívvá válik az euróövezeti kibocsátási rés, az euróövezet egészére jellemző gazdasági pangás következtében az infláció tartósan a monetáris hatóságok által kitűzött cél alatt marad, ami a szűkülő munkaerőpiacok ellenére visszafogott béremelkedést is tükrözi. Az euróövezeti folyófizetésimérleg-többlet alakulását az euróövezeti export dinamikája is befolyásolja, amely az európai gyártók

[10] A Tanács 2018. január 23-i 5542/18. számú következtetései.

[11] Az 1176/2011/EU rendelet 2. cikke a következőképpen határozza meg az egyensúlyhiányokat: „olyan makrogazdasági fejleményeket eredményező tendenciák, amelyek hátrányosan befolyásolják vagy hátrányosan befolyásolhatják egy tagállam, a gazdasági és monetáris unió vagy a teljes Unió gazdaságának megfelelő működését.”

versenyképességére, valamint az európai áruk és szolgáltatások iránti bővülő globális keresletre épül.

Bár nem egyforma ütemben, de folyamatban van a magánszféra adósságállományának leépítése. Számos országban tartósan magas a magánszektor adósságállománya, amelyhez gyakran jelentős államadósság-állomány társul, ami korlátozza a beruházásokat és szűkíti az esetleges sokkok kezeléséhez rendelkezésre álló mozgásteret. A GDP-arányos adósság, többek között az államadósság visszaszorítását egyre inkább segíti az erősödő nominális növekedés, miközben a háztartások és a nem pénzügyi vállalatok kölcsönfelvétele növekszik. A legtöbb tagállamban a vállalati szektorban gyorsabb ütemű hitelállomány-leépítés megy végbe, mint a háztartásoknál. Néhány erősen eladósodott ország lassabban csökkenti kötelezettségeit, mint a kis adósságállománnyal rendelkező országok. Emellett a legtöbb eladósodott országban csak a közelmúltban kezdett csökkenni az államadósság szintje.

A bankok helyzete jelentősen javult, de a szektor továbbra is kihívásokkal néz szembe. Az utóbbi időben a legtöbb tagállamban nagymértékben javultak a tőkemegfelelési mutatók, és a nemteljesítő hitelek állományának csökkenése is számottevő[12]. A legtöbb tagállamban helyreállt a bankok nyereségessége, javult piaci értékelésük, és ehhez a hiteláramlás élénkülése társult. Egyes országokban azonban a nemteljesítő hitelek állománya még mindig magas, és ez szűkíti a hitelnyújtási lehetőségeket, miközben az alacsony nyereségesség akadályozza a tartalékképzést és a belső tőkeképzést, továbbá csökkenti a piaci tőkebevonás lehetőségét.

A lakásárak emelkedése a legtöbb tagállamban gyorsul; az esetleg felmerülő túlhevülési kockázatokat figyelemmel kell kísérni. A válságot követő lefelé irányuló kiigazítás után a lakásárak elmaradnak a korábbi csúcsértékektől, de néhány esetben a mutatók túlértékeltségre utalnak. Mutatkoznak az esetleges túlhevülés jelei, és egyre több országban – többek között azokban is, amelyekben nem állapítottak meg egyensúlyhiányt – gyorsuló árdinamika jellemző, bár utóbbiakban ezek a kockázatok nem tűnnek sürgető problémának. Emellett egyes országokban aggodalomra ad okot a növekvő lakásárak szociális hatása, és rávilágít arra, hogy megfelelő szociális lakásokba való beruházásokra és egyéb lakásépítési támogatásokra van szükség.

A foglalkoztatás továbbra is állandó ütemben bővül Európában, de egyes tagállamokban vannak gyenge pontok. A munkaerőpiaci helyzet tovább javult. A munkanélküliség – így mindenekelőtt az ifjúsági és tartós munkanélküliség – néhány országban változatlanul magas, bár általánosságban csökken. A munkaerő kihasználtsága a mutatók javulása ellenére még az alacsony munkanélküliséggel bíró országokban is elmarad az optimálistól. A legtöbb országban és ágazatban mérsékelt volt a béremelkedés. A szegénységgel összefüggő kockázatok csökkenőben vannak, de néhol még mindig jelentősek.

3.2. A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás végrehajtása

A Bizottság célzott monitoring keretében áttekintette valamennyi olyan ország gazdasági fejlődését és szakpolitikai intézkedéseit, amelyben egyensúlyhiányt vagy túlzott egyensúlyhiányt állapítottak meg. A Tanács megerősítette az egyedi nyomonkövetési jelentések megállapításait. A részletes vizsgálatok hatóköre és formátuma, valamint az

[12] Lásd a Bizottság közleményét: Első jelentés az európai nemteljesítő hitelek csökkentése terén elért eredményekről (COM(2018) 37 final). A nemteljesítő hitelek teljes volumene az Unió egészében még mindig 950 milliárd EUR körül, azaz egyértelműen a válság előtti szint felett van, mindazonáltal erősen csökkenő tendenciát mutat, és a nemteljesítő hitelek átlagos aránya 2014 óta egyharmaddal csökkent.

egyensúlyhiányoknak a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás szerinti kategorizálása nem változott.

Az egyensúlyhiánnyal vagy túlzott egyensúlyhiánnyal rendelkező tagállamok száma csökkent. A Bizottság 2017-ben hat tagállamnál egyensúlyhiányt, hatnál pedig túlzott egyensúlyhiányt állapított meg. E tizenkét tagállam esetében 2018-ban további vizsgálatra van szükség. A részletes vizsgálatok nyomán a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy egy tagállamban nem áll fenn egyensúlyhiány, nyolcnál egyensúlyhiány, háromnál pedig túlzott egyensúlyhiány állapítható meg. A részletes vizsgálatok megállapításait – tagállamok szerint – a 3. függelék összegzi[13].

1 táblázat: A 2017–2018. évi részletes vizsgálatok eredménye

	A 2017. évi részletes vizsgálatok eredménye	A 2018. évi részletes vizsgálatok eredménye
Nincs egyensúlyhiány	FI	SI
Egyensúlyhiány áll fenn	DE, IE, ES, NL, SI, SE	BG, DE, IE, ES, FR, NL, PT, SE
Túlzott egyensúlyhiány áll fenn	BG, FR, HR, IT, PT, CY	CY, HR, IT

A részletes vizsgálatok alapján számos országban csökkenőben vannak a kockázatok, ami a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás szerinti megfelelő kategorizálás felülvizsgálatát vonja maga után.

- **Szlovéniában**, ahol 2017-ben egyensúlyhiányt állapítottak meg, most ***nincs egyensúlyhiány***. A stabilitási kockázatok enyhültek, és a szakpolitikai ajánlások jelenleg is folyamatban levő végrehajtása terén elért haladás az elmúlt években általánosságban kielégítő volt.
- **Franciaországban** a túlzott egyensúlyhiány 2017-es megállapítását követően most ***egyensúlyhiány*** áll fenn. A gazdasági helyzet alakulása és a megerősített szakpolitikai intézkedések hozzájárultak a meglévő problémák fokozatos megszüntetéséhez, aminek eredményeként az ország átkerült a csekélyebb kockázatú kategóriába.
- **Bulgáriában**, ahol 2017-ben túlzott egyensúlyhiányt állapítottak meg, a vizsgálat szerint most ***egyensúlyhiány*** áll fenn, mivel a szakpolitikai intézkedések és a kedvező makrogazdasági környezet – mindenekelőtt a külső oldalon – csökkentik az egyensúlyhiányokat. Az egyensúlyhiány fenntartható korrekciója érdekében további intézkedésekre van szükség. A Bizottság egyedi monitoring keretében szorosan figyelemmel kíséri a szakpolitikai kötelezettségvállalásokat, mindenekelőtt a következő nemzeti reformprogramot és az egyensúlyhiányok alakulását.
- **Portugáliában**, ahol 2017-ben túlzott egyensúlyhiányt állapítottak meg, a vizsgálat szerint most ***egyensúlyhiány*** áll fenn, mivel a szakpolitikai intézkedések és a kedvező makrogazdasági és pénzügyi feltételek enyhítik az állami és a magánszektor adósságállományával és a külső adóssággal összefüggő kockázatokat. Mindenekelőtt a munkanélküliségi ráta jelentősen visszaesett, és most a válságot megelőző szinten van.

[13] Görögország esetében az egyensúlyhiány felügyeletére és a korrekciós intézkedések nyomon követésére az Európai Stabilitási Mechanizmus makrogazdasági kiigazítási programjának keretében kerül sor.

Az egyensúlyhiány fenntartható korrekciója érdekében további intézkedésekre van szükség. A Bizottság egyedi monitoring keretében szorosan figyelemmel kíséri a szakpolitikai kötelezettségvállalásokat, mindenekelőtt a következő nemzeti reformprogramot és az egyensúlyhiányok alakulását.

A részletes vizsgálatok keretében értékelt többi országban általában kedvező változások zajlottak le.

- Németországban, Írországban, Spanyolországban, Hollandiában és Svédországban 2017-hez hasonlóan ***egyensúlyhiányt*** állapítottak meg. Az említett országok közül **Írországban** és **Spanyolországban** a kedvező makrogazdasági környezet hozzájárul az állományi mutatókat érintő egyensúlyhiányok csökkenéséhez, bár Spanyolországban a szakpolitikai intézkedések közelmúltbeli végrehajtása mérsékelt és egyenetlen volt. **Hollandiában** a hatóságok határozott kötelezettségvállalást tettek az egyensúlyhiányok kezelésére, a végrehajtás azonban még várat magára. **Németországban** korlátozott előrelépés történt az egyensúlyhiányok megszüntetése terén, a magán- és közberuházásokat, bár növekvőben vannak, tovább kell erősíteni. **Svédországban** is csekély az előrelépés, annak ellenére, hogy mutatkoznak a lakásár-emelkedés enyhülésének első jelei.
- Ciprus, Horvátország és Olaszország esetében 2017-hez hasonlóan ***túlzott egyensúlyhiány*** fennállását állapították meg. **Horvátországban** és **Olaszországban** csökkent az egyensúlyhiány, ami a reformok, a kedvező gazdasági feltételek és a csökkenő bankszektorbeli kockázatok együttes hatásának eredménye. Azonban – mindenekelőtt Horvátország esetében – a szakpolitikák határozottabb végrehajtására van szükség. **Cipruson** – ahol a szakpolitikák végrehajtása szintén inkább mérsékelt volt – nincs kézzelfogható eredmény.

4. TAGÁLLAMI SZAKPOLITIKÁK

A jelenlegi gazdasági helyzet a közelmúltbeli reformok kedvező hatását tükrözi, és lehetőséget teremt a még függőben levő szükséges reformok végrehajtásához. Az elmúlt években megvalósított tagállami strukturális reformok pozitív hatásai Európa egészében érzékelhetők. E reformok azonban irányultságuktól függően eltérő mértékű hatással voltak a munkanélküliség csökkentésére, a jövedelememelkedésre és a konvergenciafolyamat erősítésére. A gazdaság, a közigazgatás és a szociális jóléti rendszerek terén bevezetett reformok lendületének megerősítése hozzájárulna az európai gazdaságok és társadalmak ellenálló képességének javításához és a jövőbeli makrogazdasági sokkok kezeléséhez. A folyamatban levő strukturális változásokhoz való alkalmazkodás hozzájárulna a termelékenység terén jelentkező különbségek csökkentéséhez és a szociális teljesítmény javításához. A reformok továbbá segítenék gazdaságainkat abban, hogy a kínálati oldalon fennálló korlátok eltávolításával fenntartsák a jelenlegi bővülést. A mostani kedvező gazdasági kilátások nem jelenthetik azt, hogy nincs további teendőnk.

Időre lehet szükség ahhoz, hogy a reformok kedvező hatása teljes mértékben kibontakozzon, de a tapasztalatok szerint a reformok működnek, és a jelenlegi kedvező feltételek megfelelő környezetet biztosítanak. A legtöbb reform nem jár jelentős pénzbeli költséggel. A gazdaságot terhelő rövid távú költségek alacsony szinten tartása és méltányos elosztása erősítheti a reformok hatékonyságát és biztosítja társadalmi támogatottságukat. Ez megfelelő intézkedéscsomagok kialakítását és végrehajtásuk körültekintő ütemezését igényli, például azért, mert egyes munkaerőpiaci és termékpiaci reformok a rövid távú költségeiket csak hosszú távú előnyökkel kompenzálják, ugyanakkor jellemzően felerősítik egymás

hatását. Emellett alátámaszthatók az államháztartás minőségét és összetételét javító reformokkal, egyes tagállamokban pedig a rendelkezésre álló költségvetési mozgástér igénybevételével. Általánosságban elmondható, hogy a reformok végrehajtásának politikai költségei kedvező gazdasági környezetben jellemzően alacsonyabbak. Ez további nyomós érv amellett, hogy ne hagyjuk kihasználatlanul a jelenlegi gazdasági helyzet teremtette lehetőségeket.

A reformokhoz megfelelő előkészítésre, valamint kellő adminisztratív és technikai kapacitásra van szükség. Az adminisztratív kapacitás, hatékonyság és minőség fokozására irányuló reformok alapot teremtenek más reformokhoz. A közigazgatási reformok csekély rövid távú költséggel járnak, és a ciklus bármely pontján hatékonyak lehetnek. Kölcsönösen erősíthetik más jól megtervezett reformok hatását, amelyek – a bizalom fokozása révén – jelentős pozitív hatást eredményeznek rövid távon is. A megfelelő közigazgatási szerv által végzett alapos előkészítés megkönnyíti a reformok hatásával kapcsolatos széles körű tájékoztatást, az eltérő érdekű felek közötti kompromisszum megteremtését és a közjó középpontba állítását. Egyes reformok időben történő végrehajtásához szükség lehet megfelelő jogi és technikai (például informatikai) feltételek biztosítására. Megvalósítható és mérhető reformeredményeket kell meghatározni, azokat nyomon kell követni és tájékoztatást kell adni róluk. A Bizottság strukturálisreform-támogató programja jelentős technikai támogatást nyújt a tagállamoknak ahhoz, hogy megalapozzák a reformok sikerességét (lásd a 2. szakaszt).

A reformok sikerességéhez és fenntarthatóságához elengedhetetlen a tagállami érdekelt felek, többek között a szociális partnerek bevonása. Az érdekelt felek reformok iránti közös felelősségvállalása javítja a megvalósítási kilátásokat és hozzájárul ahhoz, hogy – a méltányossági szempontok figyelembevételével – megfelelő eredményt lehessen elérni. Bár még sok a teendő, a tagállamok lépéseket tettek annak érdekében, hogy jobban bevonják a szociális partnereket a reformok kialakításába és végrehajtásába. Észtország, Lettország, Litvánia és Szlovákia az Európai Szociális Alapból nyújtott támogatást arra használta fel, hogy előmozdítsa a szociális partnerek részvételét az alapvető reformok kidolgozásában. A francia kormány felkérte a szociális partnereket, hogy vegyenek részt a munkanélküliségi biztosítás reformjáról szóló tárgyalásokban. Az olasz szociális partnerek új megállapodást írtak alá a szakszervezetek reprezentativitásáról. Dániában a felnőttképzésre vonatkozó háromoldalú megállapodás aláírását tervezik a képzettségi szint javítása céljából. Portugáliában a munkaviszonyokról szóló zöld könyv közzétételét követően a kormány tárgyalásokat kezdett a szociális partnerekkel a munkaerőpiaci szegmentáció kezeléséről. Hollandiában a szociális partnerek aktívan részt vesznek a nyugdíjrendszer reformjában. Egyes tagállamok a civilszervezeteket is bevonják a reformok megtervezésébe.

4.1 Felelős költségvetési politikák, hatékony és méltányos adózás, pénzügyi stabilitás

Főként a növekedés élénkülésének és az alacsony kamatlábaknak köszönhetően Unió-szerte csökkenőben van az államháztartási hiány és az államadósság. A folyamatosan javuló gazdasági kilátások ismeretében a Bizottság azzal számol, hogy az államháztartási egyenleg tovább javul az Unióban, és ezt követően a következő években szinte valamennyi tagállamban csökken a GDP-arányos államadósság. A jelenlegi kedvező gazdasági környezet lehetőséget teremt a sokkokkal szembeni ellenálló képesség megerősítéséhez szükséges költségvetési tartalék képzésére.

Számos tagállamban javult a költségvetési irányítás, az államháztartás fenntarthatóbbá és kiszámíthatóbbá tételéhez azonban további intézkedésekre van szükség. Bulgária az uniós előírások teljes körű betartása érdekében a közelmúltban módosította államháztartási törvényét. A Cseh Köztársaságban új törvényt fogadtak el a költségvetési felelősségről, ami jelentősen megerősítette a költségvetési irányítást. Litvániában részletesen meghatározták a nemzeti kiadási szabályok alkalmazására és a költségvetési célok teljesítésével kapcsolatos elszámoltathatóságra vonatkozó előírásokat. Máltán valamennyi kormányzati szervezeti egység vonatkozásában eredményszemléletű elszámolást vezetnek be. Valamennyi tagállamban működik független költségvetési tanács, Lengyelország és a Cseh Köztársaság kivételével, az utóbbiban már csak parlamenti jóváhagyásra van szükség. Ugyanakkor még mindig vannak megoldandó kihívások a nemzeti költségvetési irányítás terén. Egyes tagállamokban meg kell erősíteni a független költségvetési intézmények pénzügyi autonómiáját. A szövetségi alkotmányos berendezkedésű tagállamokban jobban össze kell hangolni a költségvetés-tervezést a kormányzati szintek között.

A kiadások szigorú felülvizsgálata biztosítja az adófizetők pénzének hatékony felhasználását. A felülvizsgálatok a költségvetési felelősségvállalás fenntartása mellett potenciálisan javítják a közpolitika teljesítményét és a források szakpolitikai prioritások közötti elosztását. Számos tagállamban folynak kiadási felülvizsgálatok[14]. Spanyolországban például a független költségvetési intézet (AIReF) a kormányzat valamennyi szintjét érintő felülvizsgálat végrehajtására kapott megbízást. Az euróövezeten kívül is folyamatban van néhány kezdeményezés, például Bulgáriában egyes minisztériumok és helyi önkormányzatok fenntartására és személyzeti kiadásaira összpontosító kiadási felülvizsgálatokat hajtanak végre.

Az euróövezet növekedési potenciáljának fokozásához fenn kell tartani a köz- és magánberuházások szintjét. A közkiadások esetében ez a bevételek és kiadások megfelelő összetételén, valamint az államháztartás minőségének javításán keresztül érhető el. Egyes tagállamok többéves terveket fogadtak el a közberuházásokra fordított kiadások növelése céljából. Franciaország a 2018–2022 közötti időszakra vonatkozó átfogó beruházási tervet (Grand plan d'investissement 2018–2022) fogadott el, amelynek célja a gazdaság jövőbeli kihívásokra való felkészítése. Írország továbbfejlesztette a 2018–2021 közötti időszakra vonatkozó tőkeberuházási tervét, hogy felszámolja a válság nyomán visszafogott közberuházások miatt többek között a lakásépítés, a közlekedés és a vízgazdálkodási infrastruktúra terén keletkezett infrastrukturális szűk keresztmetszeteket. Németország egyes ágazatokban, például a közlekedés terén eredményeket ért el az infrastrukturális beruházások kapacitásbeli és tervezési korlátainak felszámolásában. További intézkedéseket kell tenni a magánberuházások mobilizálásához, többek között a köz- és magánszféra partnersége révén.

Az egészségügyi ellátás és a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának, hozzáférhetőségének és minőségének biztosításához, és megfelelőségük egyidejű fenntartásához reformokra van szükség. A 60 év felettiek számának gyorsabb növekedését és az egészségügy technológiai fejlődését figyelembe véve az egészségügyi ellátás és a nyugdíjrendszer a legnagyobb és leggyorsabban bővülő közkiadási szektorok közé tartozik. Egyes tagállamokban még mindig problémát jelent a megkülönböztetett bánásmódhoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás kapcsán kialakult hálapénzrendszer, ami komolyan veszélyezteti az egészségügyi ellátás egyetemlegességét és fenntarthatóságát. Az elmúlt években a legtöbb tagállam intézkedéseket tett a nyugdíj- és az egészségügyi rendszer terén, mindazonáltal az előző évhez viszonyítva az előrelépés meglehetősen csekélynek tűnik. A

[14] Forrás: A Bizottság feljegyzése az eurócsoportnak az euróövezeti felmérés alapján (2017. június) http://www.consilium.europa.eu/media/23582/eg-15-june-2017_note-on-spending-reviews.pdf

közelmúltban Szlovákia megkezdte az egészségügyi rendszer költséghatékonyságának fokozását, többek között a „pénzért értéket” program végrehajtása révén, ami – úgy tűnik – pozitív, kézzelfogható változásokkal járt, és megtakarításokat eredményezett. Dánia új ösztönzőket vezetett be, hogy korlátozza a korai nyugdíjbavonulás igénybevételét, és így későbbre tolódjon a nyugdíjazás időpontja; Litvánia és Portugália is reformokat hajtott végre a nyugdíjrendszer egyes elemei által az államháztartás fenntarthatóságára gyakorolt negatív hatások visszaszorítása érdekében. Ezeket a bevált gyakorlatokat szélesebb körben alkalmazni kell az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása, továbbá a generációk közötti méltányosság érdekében, és ezáltal az egészségügyi ellátás és a nyugdíjak garantálásához.

A méltányos és növekedésbarát adórendszer hozzájárulhat a magánberuházások bővítéséhez és az üzleti környezet javításához, a foglalkoztatás élénkítéséhez, az egyenlőtlenségek csökkentéséhez, továbbá a környezeti szempontból ellenállóképes gazdaság kialakulásához. Belgium fokozatosan csökkenti a munkát terhelő adókat, így más területekre helyezve át az adóterhet. Franciaországban a tervek szerint a foglalkoztatással és versenyképességgel összefüggésben nyújtott adókedvezmények helyett tartósan csökkentik a munkáltatók által fizetendő társadalombiztosítási járulékokat, amihez a legalacsonyabb bérek után fizetendő járulék további csökkentése társul. Lettország és Magyarország némileg csökkentette az alacsony keresetűek magas adóékét. Svédországban adóintézkedésekkel támogatják a zöldebb és fenntarthatóbb gazdaság létrejöttét.

Az agresszív adótervezés jelentős veszteségeket okoz az európai adófizetők számára; az uniós jogszabályok átültetése hozzájárul e gyakorlatok visszaszorításához. Csak az Unión belüli nyereségátcsoportosításból eredő bevételveszteség 50–70 milliárd EUR-ra becsülhető. Az agresszív adótervezés torzítja a társaságok versenyfeltételeit, és tisztességtelen módon elvonja az eszközöket az állami kiadási célkitűzések végrehajtásától. A nemzeti adószabályok megerősítésével, az átláthatóság és a kormányok közötti együttműködés fokozásával megfékezhető az adóvisszaélés. Belgium, Ciprus, Málta és Hollandia módosítja adórendszerének azon elemeit, amelyek lehetővé tették az agresszív adótervezést. Írországban nyilvános konzultáció zajlik a társaságiadó-törvény független felülvizsgálatára vonatkozó ajánlásokról. 2018 végére a tagállamoknak át kell ültetniük nemzeti jogukba az adókikerülés elleni irányelv (ATAD) rendelkezéseit.

Már vannak eredményei a bankszektor megerősítése és a jelentős nemteljesítő hitelállomány felszámolása érdekében tett intézkedéseknek, és ezeket meg kell erősíteni. 2017 júliusában a Tanács a bankszektor nemteljesítő hitelállományának csökkentését és a nemteljesítő hitelek jövőbeli felhalmozódásának elkerülését célzó uniós szintű cselekvési tervet fogadott el[15]. A bankfelügyeletre vonatkozó intézkedéseket, a fizetésképtelenségi és követelésbehajtási rendszerek reformját, az értékcsökkenést elszenvedett eszközök másodlagos piacainak kialakítását, továbbá a bankrendszer átalakítását kellő határozottsággal kell végrehajtani a bankok nyereségességének, a monetáris transzmissziós mechanizmusnak és a gazdasági tevékenység finanszírozásának javítása céljából. Az Olaszország által tett intézkedéseknek, többek között a nemteljesítő hitelek kezeléséhez létrehozott értékpapírosítási programnak már érzékelhetők a hatásai. A Szlovén Nemzeti Bank a nemteljesítő hitelek megelőzését, azonosítását és kezelését szolgáló eszköztárat dolgozott ki. Írország és Horvátország szintén tett intézkedéseket a nemteljesítő hitelek rendezése érdekében, például az adószabályok módosításával. A nemteljesítő hitelek aránya azonban több tagállamban még

[15] Lásd a Tanács 2017. július 11-i következtetéseit az európai nemteljesítő hitelek kezelésére vonatkozó cselekvési tervről, és az „Első jelentés az európai nemteljesítő hitelek csökkentése terén elért eredményekről” című bizottsági közleményt (COM(2018) 37 final).

így is magas, és nyomást gyakorol a bankok – mindenekelőtt a kis pénzintézetek – nyereségességére.

4.2 Ellenállóképes és inkluzív munkaerőpiacok, oktatási rendszerek és szociális politikák

Függetlenül attól, hogy Európában minden eddiginél magasabb a foglalkoztatási ráta, és a szegénység és társadalmi kirekesztettség visszaszorulóban van, még mindig jelentős problémákkal kell megküzdenünk. A munkanélküliség és a szegénység kockázatának kitettek száma változatlanul nagyon magas, ami azt jelzi, hogy a gazdaságélénkülés még nem érte el a társadalom és a gazdaság valamennyi szegmensét. A munkaerőpiacoknak, valamint a szociális és oktatási rendszereknek a múltban gyökerező problémák felszámolásán túl alkalmazkodniuk kell a globalizációval és a technológiai fejlődéssel együtt járó kihívásokhoz is.

A fenntartható és inkluzív szociális védelmi rendszerek elengedhetetlenek a gazdasági sokkok hatásának enyhítéséhez. A szociális jogok európai pillérének elveivel összhangban valamennyi munkavállaló számára biztosítani kell a szociális védelemhez való hozzáférést, munkaviszonyának típusától és időtartamától függetlenül. Mindazonáltal a fokozódó munkavállalói mobilitás, és az új foglalkoztatási formák terjedése olyan tendenciát jelent, ami nehezen illeszthető be a szociális védelmi rendszerekbe. Dánia, Franciaország, Olaszország, Lengyelország és Portugália reformokat indított el ezen a területen, például a szociális jogok és a munkanélküli-járadékok hatókörének az atipikus vagy az önfoglalkoztatás keretében dolgozó munkavállalókra való kiterjesztésével. Portugáliában a reform a kedvezményezettek képességeinek fokozottabb aktivizálására irányuló terveket is magában foglal, például a foglalkoztatási és szociális szolgáltatók közötti együttműködés javítása révén. Belgium kiegészítő támogatást biztosít az önfoglalkoztatók nyugdíj-megtakarításainak növeléséhez, és a kezdő önfoglalkoztatók számára csökkenti a fizetendő társadalombiztosítási járulékot. Svédországban a kötelező munkanélküliségi biztosítás mellett az önfoglalkoztatók államilag támogatott kiegészítést is választhatnak. Franciaország bejelentette a munkanélküli-járadékok rendszerének reformját, hogy ösztönözze a vállalatokat hosszabb munkaszerződések alkalmazására.

1. háttérmagyarázat: Fenntartható, megfelelő és hatékony szociális védőhálók Európában

A szociális jogok európai pillére keretében számos elv, mindenekelőtt a 12. és a 14. elv[16] hangsúlyozza a megfelelő szociális védelem jelentőségét. A megfelelő szociális védelem, többek között az öregségi nyugdíj, az egészségügyi ellátás, a munkanélküli-járadékok alapvető jelentőségűek azoknak a nehézségeknek az enyhítéséhez, amelyekkel a munkahelyüket elveszítő vagy egyéb problémával szembekerülő embereknek és családoknak kell megbirkózniuk. Az elöregedés, a technológiai fejlődés és a globalizáció miatt gyorsan változó világban különösen fontos, hogy az emberek támogatást kapjanak a pályamódosításhoz, lehetőségeik teljes mértékű kiaknázásához és a gyorsan változó gazdaság jelentette kihívások kezeléséhez. Általánosságban a megfelelő és hatékony szociális védelem elengedhetetlen a gazdaság élénkítéséhez, valamint a minőségi munkahelyeket és a fenntartható növekedést biztosító munkaerőpiacok zavartalan működéséhez. A szociális védelmi rendszerek hosszú távú költségvetési fenntarthatósága csak a szociális védelemhez kapcsolódó széles körű kockázatmegosztás révén garantálható.

Sok tagállam korszerűsíti szociális védelmi rendszereit a juttatások és ellátások hatókörének és megfelelőségének a javításával, főleg a nem hagyományos munkaviszonyban dolgozók esetében, továbbá aktívan ösztönzi a munkaerőpiacon való részvételt. Számos tagállam, így Olaszország, Dánia, Lettország, Portugália és Franciaország tavaly kiterjesztette a szociális védelem hatókörét az önfoglalkoztatókra. Emellett a tagállamok – gyakran meghatározott csoportokra összpontosítva – intézkedéseket tesznek a munkaerőpiaci részvétel aktív támogatása érdekében. Szlovákia a tartósan munkanélküli személyek támogatására irányuló ambiciózus cselekvési tervet hajt végre, amelynek keretében személyre szabott szolgáltatásokat nyújt. Spanyolországban létrejött a szociális és foglalkoztatási szolgálatok közötti koordinációs eszközként működő társadalmi befogadási hálózat.

Mindazonáltal összességében átfogóbb és koherensebb megközelítésre van szükség a több tagállamban egyszerre jelentkező kihívások kezeléséhez. Az elmúlt években megélénkült munkahelyteremtés már hozzájárult ehhez. Bár a szegénység leküzdéséhez a legjobb megoldás a foglalkoztatás, a munkavállalók közel 10 %-a dolgozói szegénységben él, és ez az arány a munkaerőpiaci változásokkal összefüggésben lassan növekszik is.

[16] Mindenkinek joga van ahhoz, hogy élete során bármikor, amikor nem rendelkezik elegendő anyagi forrással, olyan juttatásokban részesüljön, amelyek garantálják számára a méltósággal élhető élethez szükséges minimumjövedelmet és az árukhoz és szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférést. Azok esetében, akik képesek dolgozni, a minimumjövedelem-juttatásokat össze kell kapcsolni a munkaerőpiacra történő (újbóli) beilleszkedést ösztönző intézkedésekkel.

Végül, de nem utolsósorban néhány tagállamban egyre mélyebbé és tartósabbá válik a szegénység, ami rámutat a szociális védelem kialakítása és végrehajtása terén jelentkező hiányosságokra. Olaszországban például 2017 márciusában bevezetésre került az egyetemes minimálbér-támogatási program, és a 2018. évi költségvetési törvény rendelkezett további források strukturális elosztásáról. Portugáliában jelentősen módosult a minimálbérrendszer, hogy jobban hozzá tudjon járulni a szegénységben élők – állampolgárság szerinti megkülönböztetés nélküli –integrálásához és védelméhez. Mindazonáltal, miközben a szociális segítségnyújtásra szükség van ahhoz, hogy azok számára is biztosított legyen a méltósággal élhető élet, akik nem rendelkeznek elegendő anyagi forrással, ennek a végső eszköznek kell lennie, és ahhoz kell hozzájárulnia és támogatást nyújtania, hogy az érintettek ismét aktív szerepet vállalhassanak a társadalomban. Az adó- és juttatási rendszerek javítása, az esélyegyenlőség támogatása az oktatás és képzés terén, a minőségi szociális szolgáltatásokhoz és egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés biztosítása és a nemek közötti egyenlőség előmozdítása hozzájárulhat az egyenlőtlenségek és a szegénység felszámolásához, valamint generációk közötti újratermelődésének megakadályozásához.

A munkavégzés új formáinak megjelenése szükségessé teszi a munkaerőpiaci intézmények alkalmazkodását. A munkaerőpiaci szegmentáció elkerülése érdekében egyensúlyt kell teremteni a változó munkaerőigényekhez való alkalmazkodáshoz szükséges rugalmasság, valamint a munkavállalók és családjaik biztonság iránti igénye között. Litvánia például megkezdte a munka törvénykönyvének átfogó reformját azzal a céllal, hogy egyszerűsítse a munkaviszony megszüntetésére vonatkozó szabályokat, a határozott idejű munkaszerződések maximális időtartamának csökkentése, a munkanélküli-járadékok növelése és a kollektív tárgyalások ösztönzése mellett.

A népesség elöregedése magában hordozza a munkaerő-kínálat szűkülését, és az aktív népességre nagyobb terhet ró a nyugdíjrendszerek fenntarthatóságának és megfelelőségének biztosítása. Azzal kell számolni, hogy a következő néhány évben jelentős létszámú korcsoportok mennek nyugdíjba. Ezzel összefüggésben alapvető fontosságú a munkaerőpiaci részvétel és a termelékenység fokozása. Bőven van még tennivaló a nők, az idősebb munkavállalók, az alacsony képzettségű munkavállalók, a fogyatékossággal élő személyek és a migráns háttérrel rendelkezők foglalkoztatási rátájának növelése terén. Meg kell könnyíteni e csoportok foglalkoztatását, többek között a munkavállalás ellen ható tényezők visszaszorításával, személyre szabott oktatás és képzés biztosításával, rugalmas munkaidőre vonatkozó rendszerekkel, és a megfizethető és minőségi egészségügyi ellátáshoz, gyermekgondozási és egyéb gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosításával. Többek között a Cseh Köztársaságban, Luxemburgban, Romániában és Szlovákiában intézkedéseket hajtottak végre a rugalmas munkaidejű foglalkoztatás érdekében Németország és Ausztria az idősebb munkavállalók nyugdíjba vonulásához vezető rugalmasabb átmenet lehetővé tételével ösztönzi a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását. Számos ország, így Németország, Dánia, Finnország és Svédország intézkedéseket tett a migráns háttérrel rendelkezők munkaerőpiacra való integrálásának előmozdításához.

A munkavállalók készségszintjét a teljes munkával töltött életszakasz során össze kell hangolni a munkaerőpiaci igényekkel. Számos tagállamban romlott a fiatalok alapkompetencia-szintje, és gyakran nem biztosított az esélyegyenlőség az oktatáshoz való hozzáférés terén. Tovább kell korszerűsíteni az oktatási rendszereket, és nyitottabbá kell tenni azokat a hátrányos helyzetű csoportok számára, hogy az egyének aktív polgárokká válhassanak és a lehető legtöbbet tudják kihozni a munkában töltött életszakaszból, valamint az oktatási rendszereket össze kell hangolni a munkaerőpiac igényeivel. Általánosságban erőfeszítéseket kell tenni az oktatási rendszerek valamennyi szintjének javítására, hogy a

fiatalok és az idősebbek számára egyaránt lehetőségeket biztosítsunk. A folyamatos továbbképzéssel és átképzéssel együtt ez megakadályozná a szakemberhiány kialakulását és a strukturális munkanélküliséget, ami hátrányosan érinti különösen a kis- és középvállalkozásokat. Néhány tagállam már megkezdte ennek a problémának a megoldását. Írországban az oktatásra fordított közkiadások ismét elérték a válság előtti szintet, és erősödik az oktatási rendszer. Dániában általános oktatási reformokra kerül sor az iskolai eredmények javítása és az egyetemek színvonalának fokozása érdekében. Horvátországban az iskolák digitális transzformációjára irányuló kísérleti projekt kezdődött. Az elmúlt években tett intézkedések mellett Portugália nemrég a felnőtt népesség készségeit és képesítéseit megerősítő programot indított el.

2. háttérmagyarázat: Az európai munkavállalók lehetőségeinek bővítése készségfejlesztés révén

A szociális jogok európai pillére keretében számos elv, mindenekelőtt az 1. elv[17] hangsúlyozza az oktatáshoz, képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférés fontosságát. Európa jelentős mértékben függ a munkaerő készségszintjétől. Az oktatás és képzés a növekedés, munkahelyteremtés és ellenálló képesség motorja. Európa jó úton halad a 2020-as célok elérése felé mind a korai iskolaelhagyás, mind a felsőfokú képzettségek megszerzése terén, és a tagállamok intézkedéseket tesznek az alapkészségek alacsony szintjének kezelésére, javítják a szakképzés és a felsőoktatás munkaerőpiaci igényekkel való összehangolását, szélesítik a tanulószerződéses gyakorlati képzést és fokozzák annak minőségét, továbbá validálják a hivatalos oktatási rendszereken kívül szerzett készségeket. A tagállamoknak a kompetenciafejlesztési pályákról szóló tanácsi ajánlással összhangban 2018 közepéig fel kell vázolniuk a megfelelő intézkedéseket; a Bizottság azt javasolja, hogy ezt a tavasszal benyújtandó nemzeti reformprogramok keretében tegyék meg, és ezt a meglévő jelentéstételi eljárások során át fogja tekinteni[18].

Mindazonáltal számos kihívással kell szembenéznünk. A munkáltatók számára nehézségekkel jár a megfelelő készségekkel rendelkező munkavállalók megtalálása. Az alacsony képzettségű vagy képesítésű személyek ki vannak téve a munkanélküliség, a szegénység, az egészségromlás, a társadalomból és a demokratikus részvételből való kirekesztettség kockázatának. Ennek a csoportnak csak a fele dolgozik, miközben a magasan képzett emberek foglalkoztatottsága 80 %-os, és ez nyomást gyakorol a munkaerő-kínálatra és a termelékenységre. Az alacsony iskolázottság legfontosabb oka továbbra is a hátrányos társadalmi-gazdasági helyzet. A technológiai fejlődés és a népesség elöregedése szükségessé teszi az át- és továbbképzésbe való beruházást, de a felnőtteknek csak egytizede veszi igénybe a tanulási lehetőségeket, és sokan nem fejlesztik a digitális transzformáció előnyeinek kihasználását lehetővé tevő készségeiket. Ezért a szociális jogok európai pillérének első elve a minőségi oktatáshoz és képzéshez való hozzáférésnek az egész életen át tartó tanulás keretében való előmozdítására vonatkozik.

[17] Mindenkinek joga van minőségi és befogadó oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz annak érdekében, hogy olyan készségeket tartson, illetve szerezzen meg, amelyek lehetővé teszik számára, hogy teljes mértékben részt vegyen a társadalom életében, és sikeresen alkalmazkodjon a munkaerőpiaci változásokhoz.

[18] A Tanács ajánlása (2016. december 19.) a kompetenciafejlesztési pályákról: Új lehetőségek felnőttek számára (HL C 484., 2016.12.24.)

Ezen elv megvalósításához elengedhetetlen a 2016-ban elindított új európai készségfejlesztési program teljes végrehajtása. A program keretében előirányzott tíz intézkedés kezeli a legfőbb kihívásokat a következők révén: az alapkészségek megszerzésének előmozdítása az alacsony képzettségű felnőttek esetében (kompetenciafejlesztési pálya), a digitális készségekre irányuló beruházások ösztönzése (digitális készségekkel és munkahelyekkel foglalkozó nemzeti koalíciók), az oktatott készségek, valamint a szolgáltatási ágazat és a feldolgozóipar által igényelt készségek jobb összehangolása (a készségekkel kapcsolatos ágazati együttműködés terve), a készségek és képesítések átláthatóságának javítása (európai képesítési keretrendszer, Europass), a szakképzés korszerűsítése és vonzerejének egyidejű növelése, valamint az elitelvándorlás kezelése Unió-szerte, továbbá az európai polgárok kulcskompetenciáinak fejlesztése. 2018-ban a Bizottság folytatni fogja az együttműködést az OECD-vel az egyes tagállamok készségfejlesztési stratégiáinak támogatásával, valamint a munkaerőpiac konkrét készségigényeinek megfelelő szakoktatásra és -képzésre összpontosító különböző intézkedésekkel összefüggésben. 2017 novemberében a Bizottság meghatározta az európai oktatási térségre vonatkozó távlati elképzeléseket; a térség létrehozásának célja a határokon átnyúló együttműködés és a mobilitás megerősítése, ami hozzájárul az oktatás és a tanulás minőségének javításához, javítja a fiatalok készségeit és foglalkoztathatóságukat. A Bizottság emellett 2018. január 17-én a digitális oktatásra vonatkozó cselekvési tervet terjesztett elő.

4.3 Minőségi beruházások, fokozott termelékenység, versenyképesség

A kedvező finanszírozási feltételek és – részben a beruházási korlátok felszámolásának köszönhetően – optimistább gazdasági hangulat közepette élénkül a beruházási kedv. A bizonytalanság csökkenésének, a vállalati hitelállomány-leépítésre irányuló nyomás enyhülésének, a kedvezőbb finanszírozási feltételeknek és az aggregált kereslettel kapcsolatos kilátások javulásának köszönhetően az utóbbi időben javultak a beruházási feltételek. Ugyanakkor az összberuházások, valamint a közberuházások GDP-hez viszonyított aránya még mindig mérsékelt. Bár alacsony szintről, de növekszik az immateriális javakra irányuló beruházások szintje.

Megkezdődött a beruházások strukturális akadályainak felszámolása az európai beruházási tervvel összhangban. A beruházási terv harmadik pillére előmozdítja a beruházások akadályainak felszámolását és a szabályozás kiszámíthatóságát, ezáltal növelve Európa vonzerejét a befektetők számára. Az európai gazdaságok versenyképességének növelése érdekében alapvető jelentőségű a termékpiaci reformok és az innovációt előmozdító reformok megerősítése. Bár az utóbbi időben csökkennek, a szabályozási és adminisztratív terhekhez kapcsolódó magas költségek az üzleti környezet gátját jelentik. A kezelendő intézményi hiányosságok közé tartoznak a közigazgatásban tapasztalható hatékonysági problémák, a szabályozásból eredő terhek, a korrupció, valamint a jogállamiság elvével és az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonyságával kapcsolatos kihívások. A szolgáltatási szektorban tovább erősödik a verseny, ami lehetővé teszi a digitalizálásban rejlő előnyök kiaknázását, hatékonyabb értékláncok létrehozását, nagyobb kínálat és alacsonyabb árak biztosítását. Finnország például a szolgáltatások versenyének fokozása érdekében jelentős eredményeket ért el a szabályozási keret javítása és az adminisztratív teher csökkentése terén, ideértve a közösségi gazdasági szolgáltatásokat nyújtókra vonatkozó irányítási keret kidolgozását. Szlovákiában az üzleti környezet javítását és a beruházások élénkítését célzó intézkedéscsomagot fogadtak el, amelyet a tervek szerint 2019-ig végrehajtanak, Franciaországban pedig csökkentették a vállalatok magas adóterhét.

Az üzleti környezet hiányosságaihoz hozzájárulnak az adminisztratív kapacitás terén jelentkező problémák. Spanyolországban, Magyarországon és Romániában folyamatban van a közbeszerzési keret fejlesztése. Portugália intézkedéseket tett a fizetésképtelenségi és adóügyi eljárások működésének és hatékonyságának javítására. Ciprus és a Cseh Köztársaság eredményeket ért el az e-kormányzati szolgáltatások kiépítése terén, Szlovénia pedig olyan szabályokat fogadott el, amelyek várhatóan felgyorsítják az építési engedélyek kiadását, és megerősítik a befektetők jogbiztonságát, így ösztönözve a beruházásokat.

Európa egyes részein a korrupció továbbra is a növekedés gátját jelenti, bizonytalanságot teremt a vállalkozások számára, lassítja az adminisztratív eljárásokat és többletköltségekkel jár a társadalom és a gazdaság szempontjából. Az uniós vállalkozások 37 %-a úgy véli, hogy tevékenysége során problémát jelent a korrupció, és egyes tagállamokban ez a téma különösen fontos kérdéseket vet fel[19]. Nemzeti szinten már történtek lépések e kihívások kezelésére. Olaszország erőfeszítéseket tett közigazgatásának fejlesztése érdekében, és jelentős korrupcióellenes jogszabályokat fogadott el. Spanyolország szintén eredményeket ért el az átláthatósági és korrupcióellenes keret végrehajtása terén. Mind Litvániában, mind Olaszországban új jogszabályokat fogadtak el a visszaélést bejelentő személyek védelme érdekében, és több tagállam mérlegeli ilyen szabályok bevezetését.

Európa-szerte fokozatosan javul a forráshoz jutás, különösen a kis- és középvállalkozások esetében. A bankrendszeren kívüli finanszírozás fontos szerepet játszik az induló vállalkozásoknál és a sikeres vállalatok bővülésének előmozdításánál. A kisebb tagállamokban vagy a nagyobb országok pénzügyi központjain kívül még csak alakulóban van a kockázati finanszírozás és a növekvő szakaszban nyújtott finanszírozás. Ezen erőfeszítések támogatásához jó példaként szolgálhatnak a Portugália által a forráshoz jutás megkönnyítése érdekében tett intézkedések, például új finanszírozási eszközök bevezetése. Ugyanezen okból Szlovénia új finanszírozási lehetőségeket kínál a kis- és középvállalkozások számára, hogy javuljon az alternatív finanszírozási forrásokhoz való hozzáférésük. Ciprus a gazdasági növekedést célzó cselekvési tervet hajt végre, többek között a nagy volumenű befektetések ösztönzését és megkönnyítését szolgáló keret bevezetésével.

A termelékenységnövekedés támogatását célzó pozitív példákat érdemes követni. A tagállamok által hozott ösztönző intézkedések olyan kihívásokat kezelnek, amelyek – bizonyos mértékig – országspecifikusak. Luxemburg – többek között a beruházásokat és az innovációt hátráltató akadályok felszámolása révén – megerősítette a gazdaság diverzifikációját. Belgiumban számos olyan intézkedés szolgálja a tudásalapú tőkébe való befektetés élénkítését, amely mindenekelőtt a digitális technológia elfogadásának bővülését és az innováció széles körű terjesztését célozza. Spanyolország megtette az első lépéseket, hogy fejlessze kutatási és innovációs rendszerének irányítását. Dánia a termelékenység fokozására és az üzleti környezet javítására irányuló programot vezetett be, Lengyelország és Lettország pedig adókedvezményekkel ösztönzi a beruházásokat. Németországban kompetenciaközpontok hálózata támogatja a kis- és középvállalkozások digitalizálását, és digitális központok segítik az induló vállalkozások, kis- és középvállalkozások, az ipar, a tudomány és a közigazgatás együttműködését. Az észt kormány egy új vízumprogramot vezetett be az országban letelepedni szándékozó Unión kívüli vállalkozások számára, hogy megfelelő környezetet teremtsen az induló vállalkozások számára. Hollandiában számos

[19] Valamennyi tagállam tekintetében folyamatban van az általános korrupcióellenes szabályozás és a korrupcióellenes intézkedések vizsgálata. A Bizottság több tagállam esetében az országjelentésben elemezte a fő kihívásokat, mivel ezeknél olyan különösen komoly kockázatok és hiányosságok tapasztalhatók, amelyek a beruházások, a hatékony erőforrás-elosztás, a gazdasági teljesítmény és növekedés gátját jelentik.

intézkedés célozza a körforgásos gazdaság – többek között közbeszerzéseken keresztül történő – előmozdítását.

5. A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Az európai szemeszter lehetővé teszi, hogy a Bizottság, a tagállamok, a szociális partnerek és az érdekelt felek az év során valamennyi szinten folyamatos párbeszédet folytathassanak. A ma közzétett országjelentések figyelembe vették a kormányokkal, nemzeti hatóságokkal és az érdekelt felekkel folytatott technikai és politikai szintű részletes eszmecserék – többek között a 2017 decemberében tartott magas szintű kétoldalú találkozók – megállapításait. Ezeket a megállapításokat a tagállamok fővárosaiban működő bizottsági képviseleteken ismertetni fogják, majd ezt követően bilaterális megbeszélésekre is sor kerül. A Bizottság alelnökei és a biztosok látogatást fognak tenni a tagállamokban, hogy megismerjék a szociális partnerek, a parlamentek, a kormányok és más érdekelt felek véleményét az országjelentések elemzéséről. A Bizottság meg fogja tárgyalni az országjelentések összefoglaló megállapításait az Európai Parlamenttel.

A következő lépést az azonosított problémák ismeretében a tagállamoknak kell megtenniük, és az április közepéig előterjesztendő nemzeti reformprogramjaikban be kell mutatniuk gazdasági és társadalmi prioritásaikat. Ahhoz, hogy megfelelő és fenntartható intézkedéseket lehessen tenni a kihívások kezelése érdekében, a Bizottság azt javasolja, hogy az említett programok kidolgozása során a tagállamok vegyék igénybe az összes érdekelt fél, így adott esetben a szociális partnerek, a regionális és helyi önkormányzatok, valamint a civil szervezetek támogatását.

1. FÜGGELÉK – A MAKROGAZDASÁGI ÉS KÖLTSÉGVETÉSI EGYENSÚLYHIÁNYOK INTEGRÁLT FELÜGYELETE

	A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás (MIP)[20]	Stabilitási és Növekedési Paktum (középtávú költségvetési cél / túlzotthiány-eljárás)	Megjegyzések
AT		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az adósságszabály hatálya alá tartozik[21]	
BE		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
BG	Egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Túlteljesítette a középtávú költségvetési célt	
CY	Túlzott egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Elérte a középtávú költségvetési célt; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
CZ		Prevenciós ág Túlteljesítette a középtávú költségvetési célt	
DE	Egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Túlteljesítette a középtávú költségvetési célt; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
DK		Prevenciós ág Elérte a középtávú költségvetési célt	
EE		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt	
EL			Célzott pénzügyi támogatási program hatálya alá tartozik
IE	Egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Elérte a középtávú költségvetési célt; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
ES	Egyensúlyhiány áll fenn	Korrekciós ág Túlzott költségvetési hiány áll fenn, a kiigazítás határideje: 2018	

[20] A Bizottság mind az „egyensúlyhiány”, mind a „túlzott egyensúlyhiány” kategóriába sorolt tagállamok tekintetében a kihívások súlyosságának megfelelő egyedi nyomon követést fog alkalmazni.

[21] Adósságszabály: Amennyiben egy tagállam túllépi a GDP-arányos államadósságra vonatkozó 60 %-os referenciaszintet, és a túllépés mértéke évente kevesebb mint 1/20-dal csökken (egy hároméves időszak átlagát tekintve), úgy valamennyi releváns tényezőt és a gazdasági ciklus hatását figyelembe véve túlzotthiány-eljárás indul az érintett tagállam ellen. Átmeneti adósságszabály: a túlzotthiány-eljárás hatálya alá tartozó valamennyi tagállamnak a túlzott hiány kiigazítása után három év áll rendelkezésére az adósságszabály teljesítésére. Ez nem azt jelenti, hogy ebben az időszakban az adósságszabály egyáltalán nem vonatkozik rájuk, hiszen a tagállamoknak az átmeneti időszakban is kielégítő előrelépést kell tenniük a megfelelés felé. Az államadósságra vonatkozó referenciaértéknek való megfelelés felé az átmeneti időszakban tett előrelépés kedvezőtlen értékelése túlzotthiány-eljárás indítását vonhatja maga után.

FR	Egyensúlyhiány áll fenn	Korrekciós ág Túlzott költségvetési hiány áll fenn, a kiigazítás határideje: 2017 Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik[22]	
HR	Túlzott egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
HU		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
IT	Túlzott egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
LT		Prevenciós ág Elérte a középtávú költségvetési célt	
LU		Prevenciós ág Túlteljesítette a középtávú költségvetési célt	
LV		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt	
MT		Prevenciós ág Elérte a középtávú költségvetési célt	
NL	Egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Túlteljesítette a középtávú költségvetési célt	
PL		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt	
PT	Egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
SI		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	
SE	Egyensúlyhiány áll fenn	Prevenciós ág Túlteljesítette a középtávú költségvetési célt	
SK		Prevenciós ág	

[22] Az EDP-határozat 2017. évi validált költségvetési adatokon alapuló hatályon kívül helyezésétől függően.

		Még nem érte el a középtávú költségvetési célt	
RO		Prevenciós ág A jelentős eltérés esetén követendő eljárás hatálya alá tartozik	
FI		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az adósságszabály hatálya alá tartozik	
UK		Prevenciós ág Még nem érte el a középtávú költségvetési célt; az átmeneti adósságszabály hatálya alá tartozik	

(*) A kettes csomagban (473/2013/EU rendelet) szereplő, a túlzott államháztartási hiány időben történő kiigazításának biztosításáról szóló intézkedésekre vonatkozó ajánlások kizárólag az euróövezeti tagállamokra vonatkoznak.

2. FÜGGELÉK – AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIA SZERINTI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA

Az Európa 2020 stratégia EU-ra vonatkozó célkitűzései	**2010. évi adatok**	**A rendelkezésre álló legfrissebb adat**	**2020. évi helyzet a jelenlegi tendenciák alapján**
1. A 20–64 év közötti lakosság foglalkoztatási rátájának legalább 75 %-ra való növelése	68,6 %	72,3 % (2017. harmadik negyedév)	A cél valószínűleg teljesül
2. A köz- és magánszféra K+F beruházásainak a GDP 3 %-ára való növelése	1,93 %	2,03 % (2016)	A cél valószínűleg nem teljesül
3a. Az üvegházhatásúgáz-kibocsátások legalább 20 %-os csökkentése az 1990-es szinthez képest	14 %-os csökkentés	23 %-os csökkentés (2016)	A cél valószínűleg teljesül
3b. A végső energiafogyasztáson belül a megújuló energiaforrások arányának 20 %-ra történő növelése	12,5 %	17,04 (2016)	A cél valószínűleg teljesül
3c. Elmozdulás az energiahatékonyság 20 %-os javulása felé	5,7 % (a primerenergia-fogyasztást tekintve)	16,0 % (2016) (a primerenergia-fogyasztást tekintve)	A cél valószínűleg teljesül
4a. A korai iskolaelhagyók arányának 10 % alá szorítása	13,9 %	10,7 % (2016)	A cél valószínűleg teljesül
4b. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának legalább 40 %-ra való növelése a 30–34 éves korosztály körében	33,8 %	39,1 % (2016)	A cél valószínűleg teljesül
5. Legalább 20 millió ember kiemelése a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek köréből	0,5 millió fős növekedés (a 2008-as bázisévhez képest)	1 millió fős növekedés (a 2008-as bázisévhez képest)	A cél valószínűleg nem teljesül

3. FÜGGELÉK – A RÉSZLETES VIZSGÁLATOK MEGÁLLAPÍTÁSAI TAGÁLLAMOK SZERINT

Bulgáriában egyensúlyhiány áll fenn. A pénzügyi szektorbeli sebezhetőségi gócok összekapcsolódnak a vállalatok jelentős eladósodottságával és nemteljesítő hitelállományával, háttérben az elégtelen munkaerőpiaci kiigazítással. Eközben a nettó külső pozíció javult, főként a folyófizetésimérleg-többlet eredményeként. A hatóságok haladást értek el az eszközminőség- és mérlegvizsgálatot követően adott ajánlások végrehajtása terén, de a gyenge irányítással, eszközminőséggel és felügyelettel összefüggő, fennmaradó problémákat még nem sikerült teljes mértékben megszüntetni. Az erőteljes növekedés hozzájárult a magán-hitelállomány leépítésének folytatódásához és a nemteljesítő hitelek arányának további csökkenéséhez, de a vállalati szektor nemteljesítő hitelállománya még mindig magas. A munkaerőpiac javulása a tartós strukturális problémák, így a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok magas aránya, a munkaerőhiány és a strukturális munkanélküliség ellenére folytatódott. Sor került intézkedésekre az egyensúlyhiány fő forrásainak kezeléséhez, de további előrelépésre van szükség a pénzügyi szektor fennmaradó sebezhetőségeinek megszüntetéséhez, így tovább kell javítani a banki és nem banki felügyeletet, foglalkozni kell a nehezen értékelhető eszközökkel és a csoportszintű felügyelettel, valamint be kell fejezni a fizetésképtelenségi keret reformját.

Horvátországban túlzott egyensúlyhiány áll fenn. Sebezhetőség kapcsolódik a – nagyrészt külföldi pénznemben denominált – állam-, magán- és külső adósság magas szintjéhez, összefüggésben az alacsony potenciális növekedéssel. A becsült potenciális szintet meghaladó jelenlegi gazdasági növekedés hozzájárul az állományi mutatókat érintő egyensúlyhiányok csökkenéséhez: az állam-, magán- és külső adósságállomány aránya gyors ütemben csökken. A negatív nettó külső pozíció továbbra is magas, de a folyófizetésimérleg-többlet eredményeként javulóban van. Az erős növekedés hozzájárult a további adósságcsökkentéshez, és az előrejelzés szerint a hitelállomány-leépítés lelassul, mivel a háztartások és a vállalatok felé irányuló hiteláramlás pozitívvá válik. Az államháztartás adóssága 2014-ben elérte a csúcspontot és jelenleg csökkenő pályán van, aminek mozgatórugója az erős GDP-növekedés és az államháztartási hiány csökkenése. A bankszektor nyereségessége növekszik, és a nemteljesítő hitelek állományának csökkenése folytatódott. A közjogi szervezetek és a háztartások (nagyrészt euróban denominált) devizakitettségei viszont még mindig a sebezhetőség forrását jelentik. Miközben a gazdasági környezet javul, kevés előrelépés történt a makrogazdasági egyensúlyhiányok kezelését célzó szakpolitikai intézkedések elfogadása terén, ideértve a még mindig alacsony növekedési potenciál erősítését.

Cipruson túlzott egyensúlyhiány áll fenn. A nemteljesítő hitelek rendkívül nagy állománya nyomást gyakorol a pénzügyi szektorra, és a jelentős magán-, állam- és külső adósság terhet jelent a gazdaság számára, háttérben a viszonylag magas, bár csökkenő munkanélküliséggel és a gyenge potenciális növekedéssel. A folyó fizetési mérleg egyenlege még mindig negatív és szélesedik, és nem megfelelő ahhoz, hogy garantálja a nagy nettó külső kötelezettségek állományának fenntartható alakulását. A magánszektor adósságállománya csak lassan csökken, és a magas adósságszint ellenére élénkül a magánszektorba irányuló hiteláramlás. A bankok hitelátalakítási erőfeszítései, az erős ciklikus fellendülés és az eddigi reformvégrehajtás lehetővé tették a nemteljesítő hitelek visszaszorítását, de állományuk még mindig jelentős. A gyenge szerződésérvényesítés, az igazságszolgáltatási rendszer hatékonysági problémái, a végrehajtásra és fizetésképtelenségre vonatkozó jogszabályok érvényesítése során jelentkező szűk keresztmetszetek, valamint a gyenge hiteltörlesztési fegyelem akadályozzák a magánszektor hitelállományának leépítését és a nemteljesítő hitelállomány csökkentését. A prudens költségvetési irányvonal és az aktív államadósság-kezelési politika felgyorsította az államadósság csökkentését. Meg kell erősíteni a reform

lendületét, mindenekelőtt az államadósság csökkentésének elősegítéséhez, a versenyképesség javításához, a nemteljesítő hitelállomány visszafogásához és a potenciális növekedés szintjének emeléséhez.

Franciaországban egyensúlyhiány áll fenn. Az alacsony termelékenységnövekedéssel összefüggésben a magas államadósság a gyenge versenyképességgel együtt sebezhetőséget eredményez, aminek határokon átnyúló jelentősége lehet. A mérsékelt béremelkedés hozzájárul a költség-versenyképesség folyamatban levő javulásához. Ezzel szemben a visszafogott termelékenységnövekedés ellenkező hatással jár. A munkaerőpiacnak a keresleti-kínálati feltételek változásával szembeni rugalmatlansága és az üzleti környezet egyes elemei még mindig hatnak a nem költségalapú versenyképességre. 2017-ben tovább nőtt a GDP-arányos államadósság, de az előrejelzés szerint 2018–2019-ben stabilizálódik. A korábbi hátrányos tendencia így mérséklődött, a gazdasági körülmények javulóban vannak, és lendületet kaptak a reformtörekvések. A közelmúltban bejelentett és végrehajtott szakpolitikai intézkedések középtávon belföldön és a határokon átnyúlóan is pozitív hatással járhatnak. Számos területen, így a munkaerőpiacokon és az adózásban sikerült eredményeket elérni, miközben az üzleti környezet, a szakoktatás és -képzés, a munkanélküli-járadék és a nyugdíjrendszerek javítására irányuló, bejelentett kezdeményezések gyakorlati megvalósítása még várat magára. További intézkedésekre van szükség az álláskeresők munkaerőpiachoz való hozzáférésének javítása, az adórendszer egyszerűsítése, és – az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása érdekében – a kormányzati kiadások felülvizsgálata és a növekedési potenciál erősítése céljából.

Németországban egyensúlyhiány áll fenn. A tartósan magas folyófizetésimérleg-többlet határokon átnyúló jelentőséggel bír, és a magán- és állami szektor megtakarításaihoz képest visszafogott beruházásokat tükrözi. A nagyrészt Unión kívüli országokkal szemben kialakult többlet 2016 óta némileg szűkült, és várhatóan fokozatosan csökkenni fog a belső kereslet jövőbeli élénkülése következtében, bár az előrejelzés időszakában példátlanul magas szinten marad. Miközben jelenleg a növekedés mozgatórugójává egyre inkább a belföldi kereslet válik, a GDP-arányos fogyasztás és beruházás – a kedvező ciklikus és finanszírozási feltételek, valamint az infrastrukturális beruházási igények ellenére – egyaránt visszafogott maradt, miközben az utóbbi számára van költségvetési mozgástér. Bár a közberuházások élénkítése érdekében számos intézkedésre került sor, ezek az erőfeszítések nem eredményezték a GDP-hez viszonyított arány tartós felfelé mutató tendenciáját. Emellett korlátozott volt a más területekre irányuló ajánlások végrehajtása terén elért haladás.

Írországban egyensúlyhiány áll fenn. Az állami és magánadósság, valamint a nettó külső kötelezettségek nagy állománya sebezhetőséget eredményez. A javulás azonban számottevő. Az elmúlt években mért jelentős termelékenységnövekedés hozzájárult a versenyképesség javulásához, és a pozitív folyófizetésimérleg-egyenleg a jelentős nettó külföldi kötelezettségállomány gyors csökkenését eredményezte. Az erős gazdasági növekedés továbbra is támogatja a magánszektor hitelállomány-leépítését, bár a vállalati adósságállomány értékelése során figyelembe kell venni a multinacionális vállalatok tevékenységének jelentős hatását, és úgy tűnik, a háztartások adósságállománya nagy vonalakban összhangban van az alapvető gazdasági tényezőkkel. Az előrejelzés szerint az államháztartás adóssága csökkenő pályán marad, és a hiány egyenlegközelivé vált. A lakásárak gyors ütemben emelkednek, bár valószínűleg alulértékelt szintről, és a háztartások vagyoni helyzete javul. A bankok újra tőkeerősek és nyereségességük fokozatosan javul. A nemteljesítő hitelek állománya – bár még mindig magas – folyamatosan csökken. Sor került a fenti problémákat kezelő szakpolitikai intézkedésekre, de egyes intézkedések esetében időre van szükség ahhoz, hogy kiváltsák a várt hatást.

Olaszországban túlzott egyensúlyhiány áll fenn. A nemteljesítő hitelek még mindig nagy állományával és a munkanélküliséggel összefüggésben a magas államadósság és a tartósan gyenge termelékenységi dinamika a jövőben határokon átnyúló dimenziójú kockázatok kialakulásához vezethet. A tervek szerint az államadósság aránya stabilizálódik, de az elsődleges strukturális egyenleg romlása miatt még nem állt csökkenő pályára. A külső versenyképesség javult, de a gyenge termelékenységnövekedés – amely a termelési tényezők gazdaságban való hatékony elosztását változatlanul hátráltató strukturális akadályokkal függ össze –, a fajlagos munkaköltségek növekedése és az általánosságban alacsony kamatkörnyezet megnehezíti a múltbeli jelentős versenyképességi veszteségek megfordítását. Mérséklődött a banki ágazatra nehezedő piaci nyomás, miután – egyéb intézkedések mellett – a kormány támogatást nyújtott néhány bajban lévő bank feltőkésítéséhez. A nemteljesítő hitelek állománya csak most kezdett csökkenni, és továbbra is rányomja bélyegét a bankok tőkeigényére, nyereségességére és hitelnyújtási politikáira. A reform lendülete valamelyest megtorpant, de az ajánlások végrehajtása terén történt némi előrelépés. Számos intézkedés előkészítése folyik, mindenekelőtt a munkaügy és a szociálpolitika, a polgári igazságszolgáltatás és az üzleti környezet terén.

Hollandiában egyensúlyhiány áll fenn. A magánszektor nagy adósságállománya és a nagymértékű folyófizetésimérleg-többlet határokon átnyúló jelentőségű egyensúlyhiányok forrását jelenti. A nagy folyófizetésimérleg-többlet, amely főként a gazdaság strukturális jellemzőit és a nem pénzügyi vállalatokra vonatkozó szakpolitikákat tükrözi, továbbá részben magyarázható a hitelállomány-leépítési nyomással, a közelmúltban nőtt, de az előrejelzés szerint némileg csökken. A magánszektor GDP-arányos államadóssága az elmúlt években csak fokozatosan csökkent, és mozgatórugója a gazdasági növekedés volt. Ugyanakkor a háztartások adósságállománya nominális értelemben újra növekszik, ahogy a lakáspiac folyamatban levő élénkülése felhajtja a jelzáloghitelek nominális szintjét. A közelmúltban bejelentett reformok, például a jelzáloghitel-kamatok levonhatóságának gyorsuló ütemű csökkentése és a költségvetési ösztönzők hozzájárulnak az aggregált kereslet megerősítéséhez.

Portugáliában egyensúlyhiány áll fenn. A jelentős nettó külső kötelezettségállomány, a magán- és az állami szektor adóssága és a nemteljesítő hitelek magas aránya az alacsony termelékenység összefüggésében sebezhetővé teszi az országot. A nettó külső kötelezettségállomány kiigazításához prudens folyófizetésimérleg-egyenlegre és a versenyképességi előnyök fenntartására van szükség. A magánszektor adósságának aránya a korábbi magas szintekhez képest tovább csökken, mind a nominális növekedés helyreállása, mind a némileg negatív hiteláramlás miatt, és a GDP-arányos államadósság pedig az előrejelzés szerint csökkenő pályára állt, összefüggésben a tartós hitelállomány-leépítési igénnyel. A pénzügyi szektort érintő beavatkozások hozzájárultak a stabilitási kockázatok visszafogásához, bár a bankokra továbbra is hátrányosan hat az alacsony nyereségesség és a nemteljesítő hitelek nagy – mindazonáltal csökkenőben lévő – állománya. A versenyképességgel, a hitelállomány-leépítéssel és a potenciális növekedéssel kapcsolatos javuló kilátások fő hajtóereje a magasabb termelékenységnövekedés. A munkanélküliség több éve jó ütemben csökken. Továbbra is vannak szakpolitikai hiányosságok, mindenekelőtt a nemteljesítő hitelek csökkentése és az üzleti környezet javulása érdekében körvonalazott intézkedések végrehajtása terén. Több reformterv, többek között a munkaerőpiaci szegmentáció megszüntetésére irányuló intézkedések vagy az államháztartás fenntarthatóságának javítását célzó fiskális-strukturális reformok elfogadását és végrehajtását nyomon kell követni.

Szlovéniában nem áll fenn egyensúlyhiány. A bankszektor gyengeségéből, a vállalatok eladósodottságából, és a rövid távú költségvetési helyzetből eredő kockázatok csökkentek. Az

államháztartás adóssága 2015-ben érte el a csúcsértéket, és azóta csökkenő pályán van. A vállalati szektorban jelentős hitelállomány-leépítés zajlott le, ami gyengítette a beruházások ütemét és a potenciális növekedést. A beruházási kedv azonban élénkülni kezdett, és a közelmúltban jelentős mértékben helyreállt a közvetlen külföldi befektetések beáramlása. A bankszektor szerkezetátalakítása összekapcsolódott a nemteljesítő hitelek arányának gyors csökkenésével. Sor került az egyensúlyhiányok megszüntetését célzó szakpolitikai intézkedésekre, de a nyugdíjak, az egészségügyi ellátás és a tartós ápolási-gondozási rendszerek fenntarthatóságának megerősítését célzó intézkedések továbbra is prioritást jelentenek.

Spanyolországban egyensúlyhiány áll fenn. Az állami és a magánszektor nagymértékű külső és belső adósságállománya a magas munkanélküliség összefüggésében változatlanul sebezhetőséget okoz, és határokon átnyúló jelentőséggel bír. A 2013 óta többletet mutató folyó fizetési mérlegnek köszönhetően a külső egyensúly helyreállítása jól halad. A nettó külső kötelezettségek állománya azonban továbbra is magas, és Spanyolországnak hosszabb ideig folyófizetésimérleg-többletet kell elérnie ahhoz, hogy a nettó külső kötelezettségek állománya prudens szintre kerüljön. Előrelépést sikerült elérni a magánszektor adósságának csökkentése terén is, amihez hozzájárultak a kedvező növekedési feltételek, de még mindig szükség van hitelállomány-leépítésre. A stabilabb pénzügyi ágazat segíti a gazdasági tevékenységet, és a nemteljesítő hitelek aránya tovább csökkent. Az erős nominális GDP-növekedés ellenére csak most kezdődött meg a GDP-arányos államadósság lassú csökkenése, és az előrejelzés szerint idővel szűkül a hiány. Folytatódott a munkanélküliség gyors visszaesése, de még mindig nagyon magas, és a magas fokú munkaerőpiaci szegmentáció gátolja a munkatermelékenység gyorsabb növekedését. A szakpolitikák megvalósítása terén különösen 2012 és 2015 között sikerült eredményt elérni, az utóbbi időben az ajánlások végrehajtása korlátozottan haladt előre. Továbbra is vannak kihívások, különösen ami a költségvetési irányítást, az aktív munkaerőpiaci politikákat, továbbá az innováció és a készségek megerősítését illeti a nem költségalapú versenyképesség élénkítése céljából.

Svédországban egyensúlyhiány áll fenn. A túlértékelt lakásárak a háztartások adósságállományának folyamatos növekedésével társulva a rendezetlen korrekció kockázatával járnak. Az egyébként is nagy háztartási adósságállomány növekvő pályán van. A lakásárak körülbelül 20 évre visszatekintve gyorsan és gyakorlatilag megszakítás nélkül emelkednek. 2017 utolsó negyedévében csökkenés következett be, ennek ellenére az értékelési mutatók azt jelzik, hogy a lakásárak a gazdasági alapokhoz viszonyítva rendkívül magasak maradnak. Bár a bankok tőkehelyzete megfelelőnek tűnik, a rendezetlen korrekció hatással lehetne a pénzügyi szektorra is, mivel a bankok lakossági jelzáloghitelekkel szembeni kitettsége egyre nagyobb. Ebben az esetben a rendszerszintű pénzügyi összekapcsolódások miatt átgyűrűző hatások jelentkezhetnek a szomszédos országokban. A hatóságok tudatában vannak a növekvő kockázatnak, és az elmúlt években intézkedéseket hoztak, hogy korlátozzák a jelzáloghitelek bővülését, és ösztönözzék a lakásépítést. Mindazonáltal az eddig végrehajtott szakpolitikai intézkedések nem bizonyultak elegendőnek a lakásszektorbeli túlértékeltség kezeléséhez, és alapvető szakpolitikai hiányosságok vannak, különösen a lakástulajdonra vonatkozó adókedvezmények, a lakáskínálat és a bérlakáspiac tekintetében.